

ANY I.

Barcelona 17 de Maig de 1891.

NÚM. 19.

D. ANTONI PUIGGARÍ

BARCELONA 17 DE MAIG DE 1891.

LO PATRIARCA DEL ROSELLÓ

En totes las festas majors de la nostra terra, es costum destinar lo segon dia á la commemoració dels faels difunts, fentse axis mes sensible al poble lo dogma consolador de la comunió dels Sants, puix honrant al Patró de la parroquia, se reunexen las parentelas y's relligan las amistats y tornan á reviure en la memoria los amats difunts.

En los Jochs Florals, la festa major de la Llengua Catalana, quelcom se fa també d' açó, encara que no del tot com nosaltres voldriam; puix á mes del recort que als finats se dedica en lo moment de la festa, voldriam que al endemá nos reunissem tots los aymadors de la llengua y de las glorias de la pátria, en la capella de Sant Jordi ó en altre consemblant, per trametre als que 'ns precediren al altre mon, lo tribut de la cristiana pregaria.

Y n' hi tenim ja tants á la llista! Com s' aclare xen, Deu meu, las filas dels qui fa trenta anys, sense parar y sens dar treva á nostre esperit, lluytam per la restauració de la Pàtria! Enguany mateix la mort nos en ha robat alguns de ben estimats; dos sobre tot que casi no eran coneguts en nostra terra, y que mereixen no obstant un sitial d' honor en lo Necrologi del Catalanisme; tots dos rossellonesos, Mossen Tolrá de Bordas y don Antoni Puiggarí.

D' aquest volém fer avuy menció especial, y ja ab lo títol sols de aquest article, comprenderán nostres lectors la importància del home.

Sí; lo coronel Puiggarí era 'l Patriarca venerable dels catalans de França; ell era com la encarnació vivent del esperit catalá que 's va perdent en aquella hermosa encontrada del Rosselló; y de sos llabis la nostra parla fluia encara pura y neta, sense barreja, com la gemada fontanella que ix de las conges das del Canigó.

Sempre recordarém la impressió que 'ns causá la primera visita que li férem. Parlám-

ja d' una pila d' anys. L' Aguiló, que axis com coneix tots los indrets de Catalunya, ha sabut sempre hont palpitava un cor catalá, per mes amagat que estigués en un recó de montanya, nos havia parlat várias vegadas d' un militar francés, retirat á Perpinyá, que sabia molt catalá y estava molt enterat de las nostras cosas. L' any 73, estant malalt Mossen Cinto, anarem á fer una passejadeta pel Rosselló, y á Perpinyá demanarem per lo coronel Puiggarí. En una casa módesta del carrer de Sant Cristófol, trobárem al home. Era un vell hermosíssim. Sa testa arrogant, sense afectació, estava coronada per una hermosa cabellera de fils de plata é il-luminada per dos ulls vius, intel-ligents y sobremanera bondadosos. Assentat semblava un monjo benedictí; dret, era 'l militar valent y digno. Sentirlo parlar era un encant. Res de aquexas formas parassitarias que en lo Rosselló se van menjant la vitalitat de la llengua catalana; á mi 'm semblava sentir un antich pagés de Collsacabra. Y tal com lo parlava l' escribia; porque es de saber que, després de la Arqueología, l' estudi de la nostra llengua y de la nostra literatura, era la sua principal afició. Ara últimament s' havia entretingut en fer un trasllat en lletra hermosa, nítida, tranquila y reposada com lo seu carácter, del *Llibre de les dones* del Eximenis.

Havia nascut En Puiggarí l' any 1815; feu sos primers estudis á Perpinyá, trayent sempre las millors notas; sentintse inclinat á la carrera militar, passá á l' Escola Politècnica de París y després á l' escola de aplicació de Metz; y 's distingí com enginyer en las companyas de Africa y en la de Roma, guanyant lo grau de Coronel y la comendadòria de la Legió d' Honor. Nos ha escrit nostre estimat Pepratx que 'l Puiggarí havia sigut lo primer oficial francés que entrá á Roma, per trauren los revolucionaris l' any 49, y aquesta era «l' única de sas hassanyas que retreya ab una mica d' orgull, puix de las autres no 'n parla gayre, sino per dir que no havia fet mes que cumplir son dever.»

Perdé sa jove esposa molt aviat, y quedá ab

tres fillettes á las quals criá y educá ab la sollicitud de pare y lo amor entranyable de mare; y obtingut lo retiro, torná á Perpinyá hont ha passat tranquil y casi abscondit los últims anys de sa vida, soprant ab paciencia las molestias de penosa enfermetat y entregat totalment al estudi y á la práctica de totes las virtuts cristianas. Era 'l tipo del militar católich, cavaller, generós, enamorat dels grans ideals y vivint la vida mes modesta que darse puga. Nosaltres no passavam may per Perpinyá que no li féssem una visita; y eran per confondre las frases carinyosas ab que agrahía que 'ns recordessem del «ermitá de Sant Cristófol» com ell deya, aludint al carrer hont habitava y á la blanca y poblada barba que li dava un aspecte patriarcal.

Sos estudis, com ha dit molt be lo seu nebot, lo simpátich escriptor pirenáich En Carles Bosch de la Trinxeria, eran estudis de benedictí; y no hi havia res en Arqueología que ell no sapigués, y pochs ne trobaríam que coneguessen com ell la gloriosa historia del Casal d' Aragó. Las nostras lletras antigua y modernas li eran familiars.

No 'l veyam may que no li festejessem algun de sos escrits, y sols poguérem lograr en la última visita que li férem que 'ns donás, molt de malgrat, un parell de poesías, una d' ellas sentidíssima y profundament cristiana. Tenia horror á la publicitat per tots estils; y açó venia d' un fondo tal de humilitat, que casi 'l feya sufrir.

Maná que se l' enterrás com un pobre, terra enllá, y sobre 'l féretre no volgué mes insignias que un Sant Crist que ell s' estimava molt.

Ha mort á la edat de 78 anys, plé de mérits; y 'ls bons perpinyanesos s' han dolgut molt de la pérdua «del mes bo, del mes sabi y del mes sant dels catalans y dels patricis de nostre amat Rosselló,» com nos escribía 'l amich Pepratx pochs días després de la mort del Puiggari.

'L Aguiló nos havia dit moltas vegadas: «hauríam de veure de portarlo un any de President als Jochs Florals.» Li férem la proposi-

ta, fa molt temps, quan encara tenia las forsas mes senceras; pero era impossible tráurel de Perpinyá y casi del seu estudi. Ja que no ha pogut ser açó; avuy, dia de la nostra festa, nos hem fet un dever de escriure esta breu noticia, esperant que no ha de ser aquesta la única memoria que 'ls catalans tingan del venerable Patriarca del Rosselló.

JAUME COLLELL, PIRE.

Mestre en Gay Saber, als 7 de Maig de 1871.

JNA de las glorias dels *Jochs Florals de Barcelona*, los primers que en nostra Espanya se instituhiren, es la de haber pogut reunir en un camp neutral, paradis de la vida literaria, als homes de totes ideas y de tots los partits, hont, tots junts, uneixen sas forsas, contribuhint á la glorificació del lema y divisa que es ja expressió y emblema de tots los Jochs Florals de Espanya, la *patria*, la *fé*, l' *amor*, trilogía sublime y santa á la que responen lo sentiment, la vida y lo cor de tots.

VICTOR BALAGUER.

Mestre en Gay Saber, als 20 de Juny 1891.

Madrid 7 Maig de 1891.

DINS LA SALA DELS JOCHS FLORALS

Patria, Fides, Amor.

Si nous oratges, temporals y onades
De los escuts que honoren tes arcades,
Borrassen, y del cor, de *Patria* 'l mot.
Adins la santa llar, ¡quin gel caurial!
¡Quin dogal de cada arma sen faria!
¡Quina erma soledat, per tot, per tot!

Si dels sagells grabats en tes senyeres,
Al colp de les follors de noves eres,
Y del cor, s' hi esborras lo *Sant Amor*.
Ay, ¡quina faredat á dins la casa!
¡Quin viure, lo comprat á colps d' espasa,
Lo cor sempre en les ungles del astor!

Y si l' ergull de la rahó y la ciencia
O l' olvit de la gran Omnipotència
A 'sborrar hi arribas, oh Deu, la *Fé*.
¡Ahont iria del mon la nau perduda,
Ab la cadena y l' àncora rompuda,
Sens llum, per dins lo càos y sens fre.

Als poetes, del clos obriu la porta;
Ells doren l' esperit que 'l cor conforta,
Regeneren lo poble ab son calor.
Pregaulos de cantar; y la senyera.

Issau ben alta, issau! La Gloria espera!
Que canten, sí, la *Patria, Fé y Amor.*

GERONI ROSELLÓ.

Mestre en Gay Saber, als 4 de Maig 1862.

Palma. Abril 1891.

Los picaments de mans prodigats en la Éhda al Pare de la Historia, lo gran Herodoto excitaren la set de gloria y feren de Fucichdes, lo segon en mérit y en enginy dels historiadors grechs. Aixís mateix los encesos picaments de mans ab que las damas y los caballers saludan als poetas guanyadors de joyas en los Jochs Florals, y coronan la lectura de llurs hermosas produccions, ¡quànts n' ha fet náixer de poetas, quàntas n' ha inspiradas de capdals poesías! ¡Gloria y honor á tan útil y ensisadora festa! Per ella lo arbre del nostre Renaixement, humil y de arrels ans d' ara no mol extensas, com era natural que aixís fos, en los primers anys de sa vida, s' es vist coronat de una gran brotada de gentils flors y sabrosos fruyts, com d' ametller en anys de gran cullita al sentir las primeras tebias aleñadas de la primavera. Per ella las tres fonts d' inspiracions poèticas, so es, la Patria, la Fé y l' Amor, ahont assedegats de fama y de poesia han begut fins assadollar-se en llurs puras aaygas los nostres poetas, brollant ab major y mes sanitosa abundó en llurs versos, han fet que de tal faiso s' extenguessen per tot arreu ahont lo catalá se parla, que avuy gracias á ella, podém esperar veure en un peryndre no molt lluny á la nostra Catalunya gran y senyora d' ella mateixa com nos la llegaren los nostres avis. ¡Vulla Deu que aqueix desitjat peryndre no's retarde! ¡Aixís de tot cor li demana que sia lo més humil dels poetas que tingueren la fortuna d' esser los restauradors de tan hermosa festa!

JOAQUÍM RUBIÓ Y ORS.

Mestre en Gay Saber, als 3 de Maig 1863.

Barcelona 12 de Maig de 1891.

LOS TRES MOTS DELS JOCHS FLORALS

Los monuments, les grans obres del temps vell, sien sagrats.
¡Que'n forem, bon Deu, de pobres sens les dexes dels passats!

Lo mal patrici qui toca profá els llegats de l' avior y 'ls malmet ó 'ls enderroca, roba al esdevenir.

Nostra llengua es testimoni del saber dels ascendents, y es per çò aquest patrimoni monument de monuments.

L' heretat que té mes noble tot bon fill d' una nació n' es l' idoma, que 'l poble s' ha format á sa faysó.

Al catalanesch llenguatge cal tenir donchs força esment, qu' es nostre coral missatge per trametre el pensament.

Del tresor de patria gloria n' es l' archiu y l' estandart, sab les gestes de la Historia, Furs y Lletres, Ciencies y Art.

Per çò ha estat tan dissotada la parla nostra del cor; tota llengua axí tancada dins son cativeri hi mor.

Y ella ardida, fentse forta de Mallorca al Pirineu, en tres segles no l' han morta la rancor ni lo menyspreu...

Per sort ja á punt d' aterrarr-la sos adversaris mortals, han vingut á deslliurarla ab tres mots los Jochs florals.

M. AGUILÓ.

Mestre en Gay Saber, als 6 de Maig 1866.

(D' un llibret de consells inèdit).

LOS JOCHS FLORALS

Si vé per l' Maig florit á Barcelona
L' aplech dels catalans,
Si l' jovent y los jays per una estona
Nos estrenyem les mans;
Si l's que somian de la edat mitjana
Les grandes comptals
Y l's que nodrexen la fal-lera vana
De serne tots iguals;
Si l' rich burgués que traballant ab pena
Apilà son tresor
Y l' obrer deslligat de la cadena
Senten bategá 'l cor;
Si l' floret de les noyes de la plana
Com roses s' espargex
Y l' dictat de la pensa catalana
Reb los llors que merex,
No us admireu, vosaltres de Castella,
Los fills del valent Cid
Que retreyeu per la ciutat mes bella
La plantosa Madrid:
Aqui lo nom de nostre patria terra
Per ningú es un nom vā.
De sentirlo no mes al plà ó la serra
De goig nos fá plorál
L' ayre del bosch, del mar, de les vernedes
A tots axampla l' pit,

Los turons catalans y les rouredes
Tothom puja ab delit.
De tots son los recorts de nostres glories
De tots es nostre avens,
Y á los fets alts que n's contan les histories
Tots hi cremem l' encens.
Vera es la fé que de genolls nos porta
Fins lo peu dels altars
Vera la fé, cuant barrotant la porta,
Preguem dins nostres llars.
Eularia y Jordi ab vera fé rumbejan
Per'l's pobles sos penons,
Y escampen entusiasme cuant festejan
La custodia l's canons.
La fé empeny l' esperit y amunt l' enlayra
Guaytant sempre endavant;
Per nostra fé lo mon no troba gayre
Si l's catalans fem tant,
L' amor, del univers plaher y vida,
Es noble y sant aquí:
Per aymar les belleses no hi ha mida,
Per respectarles sí.
Feynera y vergonyosa la donçella
Fá l' esposa lleal:
Mestresa del casal, prudent la vella:
La mare sens igual.
Per xó de patria, fé y amor encesa
S' apila aquí la gent
Y de goig y delit y jovenesa
Sols una veu se sent.
Deu mantinga per sempre en exes sales
Dels Jochs lo sant costum.
Al pit del catalá no hi manquin ales
Ni á son geni la llum!

JOSEPH LLOUIS PONS Y GALLARZA.
Mestre en Gay Saber, als 3 de Maig 1867.

Palma, 25 Abril 1891.

Patria, Fides, Amor.

Los de la plana sa veu anyoran,
Los de la serra se 'n enamoran,
Noys s' hi condormen vora la llar;
Sols de sentirla s' obrin poncelles,
Sospirs esclatan d' amors novelles,
Remor de besos s' ou tremolar.
¿Fins quant ha de cantar?

Quant ella entona son cant de guerra,
L' avior s' axeça dringant lo ferre,
L' host enemiga s' enfonza al mar;
Quant la tonada de pau refila,
Llaura que llaura, fila que fila,
Plans y montanyes fa traquejar.
¿Fins quant ha de cantar?

Si del Profeta l' arpa punteja,
L' ayre s' esbla, lo cel clareja,
Entre llums d' auba la Creu apar;
Amors qu' estrelles amunt travessan,
Amors que 'n baxan, y cors que vessan
Dolors y essencies sobre l' altar.
Per sempre ha de cantar!

THOMAS FORTEZA.

Mestre en Gay Saber, als 5 de Maig 1873.

21 d' Abril de 1891.

SONET

CADA cop que arriba 'l Maig
semebla com que 'm torne jove
y afejeixo una flor nova,
al ram que tant temps há faig.

En vint y cinch anys que vaig
floreat, l' afany que cova
en mí, cansament no troba,
ni may del tot satisfaig.

Y un' altre, 'm dich, una mes
d' eixas flors que regaría
sens dòldrem, ab sanch del cor.

Y així ferne un llaç pugués
per uní ab ell, com voldría,
la Fé, la Patria y l' Amor.

F. UBACH Y VINYETA.

Mestre en Gay Saber, als 3 de Maig 1874.

Maig 1891.

DESPRÉS de la ingratitud de la casa d' Austria y l' odi rancuniós de la casa francesa contra nostra rassa, semblá que pera sempre anava á desapareixer del mon fins lo nom de Catalunya. Y tants mals plogueren sobre d' ella, anys y mes anys, que la cubriren de ignominia fins á quaranta colzes sobre la mes alta de sas montanyas.

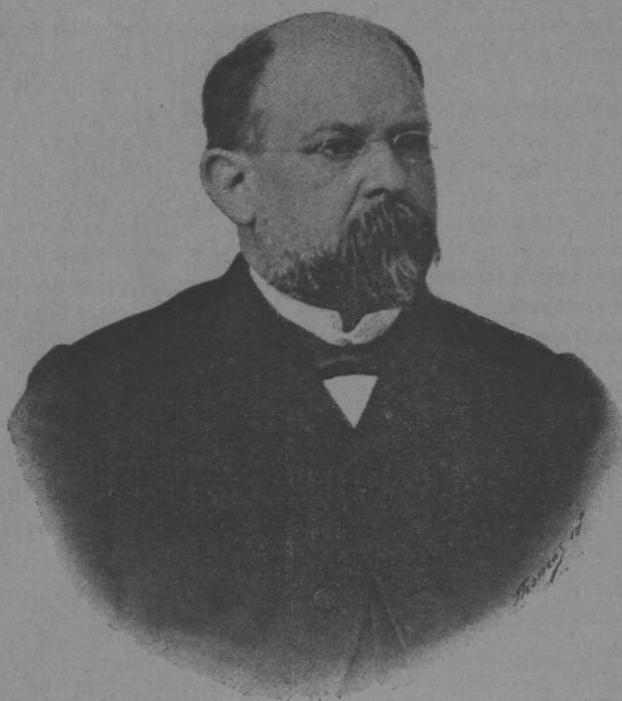
Mes l' esperit del passat no había mort; y un dia s' ajuntaren los patricis que guardavan lo sagrat foch de la pátria é instituhiren los Jochs Florals de Barcelona. Y d' aquella hora gloriosa comensá la restauració de la nostra Catalunya. Deu había fet la pau ab aquesta terra á la que castigá potser, per haberse deixat seduir per los vics d' altra rassa.

La cadira dels Jochs Florals en sa primera festa, va ser lo cim del Ararat de nostra independencia. La reyna dels Jochs Florals aquell any debia portar en sas mans, no un ram de flors, sino un brot d' olivera.

Doném temps al temps y aquestas ayguas tornarán á la mar; y descuberta d' un cap á l' altre la nostra terra, lo sol de la llibertat besará pera sempre á tota Catalunya.

ANGEL GUIMERÁ.

Mestre en Gay Saber, als 6 de Maig 1877

D. JOAN PERMANYER Y AYATS

PRESIDENT DEL CONSISTORI DELS JOCS FLORALS DE 1891

(*)
¡Los Reys Catholichs! full de nostra historia
que no m' atrevesch á llegir ab veu alta.

Declamém sempre contra Felip V. Tot nostre odi se concentra en lo rey qui en un moment de venjansa, quan no havia pogut apagar en son pit las resolucions violentas que desperta la guerra, doná lo colp de gracia á la autonomía catalana; y oblidém que Felip V no hauria vensut á no haverlo *precedit* Felip IV y Felip III, qui entregats á la mercé dels seus codiciosos favorescut, Olivares y Lerma, havian desangrat la nació catalana; que aquesta no hauria pogut desangrarse sense las feridas que va deixar obertas Felip II en sas libertats al imposar abans de tot

y sobre tot sa voluntat sobirana; y que lo cér de la voluntat de aquet Rey, se forjá en lo regnat de son pare Carlos V ab los elements deixats per sos besavis los Reys Catholichs.

Ah senyors! De nou convé fixar l' atenció sobre la unitat d' Espanya.

Coincideix ab lo casament dels Reys Catholichs una tendencia general europea contraria á las llibertats cristianas que 'ls pobles havían afermat durant l' Edat mitjana. Aquesta tendència trobá bona sahó á Castella. Després de la feble resistencia que poble y magnats feren per salvar unas llibertats que per lo malament que en aquella terra havían sigut fonamentadas, millor deurian considerarse com privilegis, com si se condolguessen de la sort dels altres juntaren per sa part totes las forses per aterrarr las llibertats aragonesas y catalanas.

Si Catalunya y Aragó haguessen seguit sepa-

(*) Lo digníssim President del Consistori ha tingut á be donar-nos eixos fragments del Dicrus que avuy llegeix en la gran Sala de Llotja.

radas de Castella, sos monarcas s' hauríen deixat portar ¿qui ho dupta? de las corrents generals que conduhíen en aquell temps á tots los reys al absolutisme preconisat per Lutero; mes posats devant per devant de sos pobles, aquests, ab sa fermetat, hauríen salvat, quan menos, los fonaments principals de nostras venerandas institucions.

No tinch de rompre jo l misteri de lo inconegut, però al dirigir la vista endavant, sé que passarán anys y passarán segles y més segles y 'ls habitants d' aqueix tros de terra seguirán rebent de la Naturalesa impresions consemblants á las que 'n rebém nosaltres, y reberen, avans que nosaltres los primers que hi habitáren.

Jo sé que Catalunya existirá; y, sens que 's desborde ma imaginació, puch figurarme lo que en temps no llunyans ha d' esser nostra terra.

Sí; sense ser visionari, jo 'm traslado de pensament al primer terc del segle qu' está per venir y, trobant á Catalunya constituida, de molt temps avans, de una manera autonómica, y, enterament refeta, funcionant ab tota regularitat al costat dels demés territoris de la Peninsula, dintre d' un sistema regional, obro la historia, que en aquell moment s' está escribint, dels successos que á sa organisió precediren:

A mitjans del segle passat—diuhen sos primers fulls—quan durava encara l' ensopiment en que després de Felip V havia cayut Catalunya, los fills d' aquesta terra, tal volta á conseqüència del nou desenrotll que prengueren las ciencias y las lletras, comensaren á adonarse de que tenían llengua, de que tenían dret, de que tenían historia y de que aquesta historia, aquest dret y aquesta llengua, circumscrits en territori propi, determinavan una nacionalitat verdadera. Al principi foren aquestas ideas foguerades de patriotisme que espantavan als mateixos que las produhíen, crits que s' escapaven de sos cors sense adonarsen y que reprimían dins lo pit encara no se 'n davan compte. Deyan en vers moltes vegadas lo que negavan, ó al menys procuravan disfressar, en prosa. En Aribau, per exemple, trobantse foraster en las terras de Castella, ahont una enganyosa sort l' havia portat, exclamava:

¡Oh, serras desiguals que allá en la pátria mia...

Altre dels apóstols d' aquell renaixement, quin nom, per lo obscur ni cal citar, dos dias avans de morir en la propia capital d' Espanya, plé d' anyoransa, suspirava dient:

Sant Tomás de Nadal
n' es ben trista diada
pels fills de Barcelona
qu' estan lluny de sa patria.

Però aquell estol de catalans que sentían la pátria y que 's trobaven fóra d' ella, sense sortir d' Espanya, en quant posavan lo peu fora de Catalunya, aquell estol de bons patricis, espantats de sí mateixos, feyan mil protestas d' espanyolisme, tant bon punt una d' aquellas notas se 'ls hi escapava del ánima.

Havian pres part en la vida pública, al iniciarse la época constitucional, y, afiliats en un ó altre dels dos partits que ab la bandera desplegada se disputavan la direcció d' Espanya, creyan de bona fé que l' parlamentarisme era font de llibertat, y que aquesta llibertat podía sostituir las llibertats pér las que instinctivament sospiravan.

Homens de partit, may pogueren despender per complert de llurs compromisos.

Aixís fou que, mostrantse sorts als crits de la pátria que de sos cors brollavan, se limitaren á donarlos expansió literaria. Restauráren los Jochs Florals, aquets Jochs que avuy son la festa capdal de nostra terra; y en los volúms anyals d' aquesta festa se trova l' procés de la nova idea.

En los primers anys tot era encongiment y recel; després, van diminuhint las protestas; y, mes tart, entonan los trovadors ab aplauso del públich, himnes patriótichs, dels que n' es bona mostra la musa vigorosa de 'n Jaume Collell, quan exclama:

Poble que mereix ser lliure,
si no li donan, s' ho pren.

Es que á la generació iniciadora del moviment li havia sucsehit una nova generació que, havent vingut á la vida pública quan los partits polítichs sense ideals ni bandera mostravan sa corrupció, apartá d' ells ab repugnancia la vista.

LOS JOCHS FLORALS

Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!
Me sembleu la sacra flama
que cremavan las vestals;
si la flama s' arraulia,
¡pobres verges, quin esglay!
Si la flama s' apagava,
ja la Mort veyas surant.
Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

Ells nos van descubrir l' urna
sacrossanta del passat;
ells van llumenar las ruinas
dels nostres castells feudals;
ells van dur de nostres héroes,
nostres reys y nostres sants
lo recort de sas conquistas,
sas grandesas y fets braus.
Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

La llar sòu ahont s' aconvoya
com en sòn alberch payral
la familia catalana
de bons fills de cor no ingrat.
Com lo jayo al nets acopla
en la diada de Nadal,
ells als catalans ajuntan
quan sas flors esclata 'l Maig.
Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

Ells enlayran á una reyna
que corona á sos vasalls;
ells otorgan lo seu ceptre
tant á una prímpcesa real
com á la que sols s' honra,
essent pobre, ab nom honrat.
Basta esser de bona mena
pera honrarse ab son setial.
Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

Dels palaus de sas grandesas
sota l' ample enteixinat
ni partits ni vanderias
en sos fills s' han mirat may.
Basta esser sota son sostre
pera esserhi tots germans.
Si un jorn d' un partit ván èsser,
palau nou vären trovar.
Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

¡Cuantas mantellinas blancas
ab sas flors s' han coronat!
¡Cuantas barretinas rojas
han ombrejat ab sos rams!
¡Cuants trovayres de la terra
los han dat sos tendres lays!
¡Cuantas glorias oblidadas
ab sos lays s' han renovat!

Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

No escoltéu al que pregonan
que, per vells, s' han d' oblidar;
no atenguéu als que vos diuhen
que, per febles, morirán.
No per lluhirni poca flama
es ja apagada la llar.
Si un buscall, per vert, no hi crema,
un, mes séch, hi cremará.
Jochs florals, los de ma terra,
¡com us vull y com us am!

Alenteulos, bons trovayres,
ab amor y fé y braus cants.
No olvidéu que ells són l' emblema
de las nostras llibertats;
guia per mirar enrera,
astre per anar avant,
honra pera fernos dignes,
gloria pera sè immortals.
Jochs florals, los de ma terra,
¡Muyra lo qui us sia ingrat!

FREDERICH SOLER.
Mestre en Gay Saber, als 2 de Maig 1875.

Barcelona 11 Maig 1891.

LO MATALOT DE CASTELLAR D' EN HUG

De matalot al hostal
m' enamorí de la noya,
que m' mirava ab compassió
¡Deu me perdó!
perque era bona.

Mes vā torná á Castellá
aqueell soldat de las doblas,
y li vā fé trincá l' or
¡Deu li perdó!
dintre la bossa.

Densá no 'm vol escoltá,
ni tampoch torná resposta,
quan li parlo del amor
¡Deu me perdó!
que n' es ma gloria.

A la Verge de Mongrony
un ciri de mitja arroba
li tinch promés si la Sió
¡Deu li perdó!
nō s' acomoda.

Jo tampoch me casaré,
y quan ella siga morta,
(Si es qu' avans no 'm moro jo)
¡Deu me perdó!
duré corona.

DAMAS CALVET.
Mestre en Gay Saber, als 5 de Maig 1878.

LA REYNA DELS JOCHS FLORALS

Regina reginarum.

MORENETA n' es la Verge
de qui estich enamorat,
moreneta n' es y hermosa
com l' Esposa dels Cantars.
Trobador de sa hermosura,
jo la pujo á visitar
en la Seu de les montanyes
á mitg camí del cel blau.
Quan arribo á mitja escala
sento cantichs més avall.
¿Son passarells ó calàndries
ó serenes de la mar?
Son trobadors de la pàtria
que cercan la flor de maig.
Oh Flor del maig de la Glòria
que á deshora us he trobat,
tan temps há que ab ells la cerco
la flor del lliri entre carts!
Tan bon punt mos ulls la veuhem,
flors del món, adeu siau,
ja no teniu mel prou dolça
per la bresca de mos cants.
Moreneta catalana,
la morenor vos escau:
jo á vostres peus l' arpa deixo
vora l' espasa d' un sant.
Mentre li 'n faig presentalla
me parla de baix en baix:
—No la penjes l' arpa dolça
no la penjes sens cantá'm
al torneig de l' hermosura
de vora vora la mar,
cada posada una perla
cada vers un diamant.
Digas que 'n vull la més bella
de les flors que 'ls he regat,
mon amor ja 'ls dará versos,
ma montanya 'ls dará rams,
mos àngels salteris dolços
que d' amor fan somiar.—
Jo adoro sa mà rosada:
—Moreneta, adeu siau,
al torneig de l' hermosura
vos cantaré un virolay,
cada posada una perla,
bona amor, si me la dau.—
Los grahons de la montanya
los devallava plorant:
qui 's pogues tornar floreta
d' eix paradís terrenal.
Escolanets de Marfa
si 'm volguessen al esbart,
al primer cant de la Salve
tornaria de quinze anys.

Quan arribo á Barcelona
s' obría la festa anyal.
Com aucells de branca en branca
los poetes van cantant,
dalt del arbre de la pàtria
de gentils flors estrellat.
¿Quina 'n serà la més bella
sinó la del cimeral?
¿Quina 'n serà la regina?

Morena de Montserrat
jo, ab vostre nom en los llavis
també 'm poso á refilar:
«Rossinyolets de la pàtria,
que cercau la flor de maig,
jo l' he vista allí á la serra
que 'ls Serafins han serrat,
allí al cel de Catalunya
d' hont l' aurora sempre 'ns naix:
la serra es un temple gòtic.
son monastir un altar.
Morena com n' es y rossa
y entre pobles catalans,
n' apar l' estrella de l' alba
que en la serra se posás.
Té la llum del sol per vesta,
té la lluna per calçat,
dotze roses per corona
té del célich roserar
abastades per mà d' àngels
desde l' cim de Montserrat,
d' àngels que hi pujan y baixan
com coloms al colomar.
Es Ella l' colom de l' arca
que d' olivera 'ns dú l' ram:
es l' astre de nostres terres,
l' estrella de nostres mars;
es qui da l' ceptre á don Jaume
la lira d' or á Ausias March.
De sa mà 'ns vé un doll de gracies
com de sos peus Llobregat,
vostres cançons de sos llavis,
vostra força del seu braç,
Plàciaus, donchs, la Moreneta
per Reyna dels Jochs Florals.»

JACINTO VERDAGUER, PBR.

Mestre en Gay Saber, als 2 Maig 1880.

SOBRE LA TOMBA PATRIA

ALS tormentos de la mort encadenadá,
patria santa del cor,
si fins ton poble t' dexa abandonada
qui sinó 'ls Jochs Florals oirá ton plor?
Lo diví Orfeu cantant sa dolsa aymía
als inferns devallá,
y l' Tartar, conmogut á sa armonía,
á sos brassos al fí la retorná.
Patria, si t' dexan tots opresa en l' ira
dels tormens infernals,
mentres l' espasa dorm, vetlla la lira...
canta, Orfeu catalá en los Jochs Florals.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

Mestre en Gay Saber, als 6 de Maig 1883.

11 de Maig, 1891.

AMICH: la festa dels Jochs Florals alegra
vostres cors, mes jay! á mí, al entrar á la
gran sala, lo cor se m' entristeix... Es tan trist
que sian tants los que's recordan no més una

vegada á l' any que son fills de Catalunya!... y encara no fossen mes los que may se'n recordan!

R. PICÓ Y CAMPAMAR.

Mestre en Gay Saber, à 3 de Maig 1885.

DIADA de gloria pera tota la terra catalana es la dels Jochs Florals (*).

Ab los maravellosos y simbólichs mots de Pàtria, Fé y Amor, qu' enclouhen la nostra sagrada trilogía y en los inspirats accents del mes bell y triat catalanesch, poetes y prosadors, com enlluminats vidents, evocan de any en any en exa ceremonia y gayre be mística festa l' esperit pur y sencer, de la nostra heròica nissaga.

Verb de la humana pensa es la paraula. Lo conreu de aquexa toca de massa apropi al mateix pensament pera que la renaxensa de la llengua catalana no haje hagut necessariament de portar la renaxensa del esperit catalá, primer dels desvetllaments necessaris pera arriuar de grau en grau á esser de nou lo que històricament fou la nostra raça.

Açó es lo que dona tant d' encís y tant de miseri á exa poètica festa, festa dels recorts y festa

(*) No manca avuy qui creu que la Institució dels Jochs Florals se mostra decaiguda.—Sémpre ha tingut ella enemichs mes ó menys encoberts, fins entre los catalans renegats, y detractors que, sabent mes ó menys lo que's deyan, l' han bescantada á grat scient, l' una hora perquè no era lo que podia y devia esser, l' altre hora per que no era lo que, segons ells, havia estat.

Possant de banda la major ó menor bona fé ab que açó se diu ó repeteix, diré tan sols, ab l' imparcialitat de qui prengué part en los Jochs Florals tant en sos primers com en sos derrers temps, que semblants judicis no acreditan pas la critica de qui 'ls fan ni de qui 'ls admeten.

Cert que tots los volums dels Jochs Florals están subjectes á una revisió, com succeeix, ab los reculls dels certámens académichs de tot lo mon, comensant per los de les Acadèmies castellanes de Madrid, mes tot ab tot los de nostra institució no son pas millors uns que altres, açó es los primers que 'ls derrers, y fins tal volta algunes de les poesies premiadess en los comensaments, tant pe'l llenguatge com per l' assumptu, per la forma com pe'l fons, no ho foren.

Lo que si hi havia en los primers temps era que 'ls poetes eran mes admirats y aplaudits ó al menys mes respectats, y ni ells perdian tant com era la genialitat de la terra anant derrera d' imitacions extrangeres y del bordench modernisme que 'ls estrafà, ni la critica agre y moñeta 'ls portava per conseblants camins atiantios á esser mes estudiósos y imitadors, que exponents é inspirats.

Se reconexia llavors la missió social y patriòtica que omplien los poetes floralsch y se 'ls agrahia que la complissen, y no se 'ls tirava per la cara com un afront que no fesssen altre cosa que ter poesies, com si 'l fer poesies fos no fer res, segons 're tot sovint se 'ls retreu per gent que 's diu pràctica, y 's deuria dir illusca, y defensa ó creu defensar los drets ó 'ls interessos de Catalunya... en mala prosa y ab pitjor acert. Sobre tot, no havia succehit may que incorreguessen en tan vergonyosa inconsecuència, desconexent lo poder de la poesia pera revivar los pobles, alguns dels matexos que havíen figurat ó figuraran encare—qui ho diria!—com poetes.

Lo que, ademés, per nostra part afeigréim es que no sempre 'ls Mantenedors dels Jochs Florals com lletrats son prou entesos, mancantlos á voltes á algunes educació verament literaria, ni 'ls Consistoris están prou ben constituits pera oferir quan menys compensació de qualitats y aptituds entre los membres pera formar veredictes acertats: que 'ls cartells están carregats molts anys de una farfotalla de temes insignificants y fins impropis imposats per Corporacions y particulars, que no 's deurian admetre, puig dintre la trilogia de Patria, Fé y Amor hi cap tot lo que es possible y digne d' esser cantat, devent eser los premis extraordinaris referents tan sols á trevals en prosa que 's diguin ab la literatura ó ab la historia; que la protecció que donan als Jochs Florals les Corporacions oficials de la nostra terra per part de unes es ni gens ni res y per part de altres mesquina, no estant en relació ni ab la importància y trascendència de la institució, ni ab la que les matexos Corporacions donan á institucions, festes, solemnitats ú obiectes de menys influència: que tampoch l' han afavorida com deurián, sobre tot apoyantla moralment y fentli atmosfera, classes y estaments de qui se devia esperar ab rahó altre comportament: y que, en fi, les circumstancies exteriors ab que 's celebran los Jochs Florals, quedan massa descuidades y tenen poch relleu é importància pera imposarse y fer rotillo á la institució en una ciutat en certs indrets tan cosmopolizada com es aquexa en que anyalment tenen lloch.—T. T. y C.

de les esperances, *alma mater* de la nostra renaxensa:—qui l' esperit inmortal de nostra raça hi es.—La Patria hi batega, la Fé hi ilu, l' Amor hi brolla.

Aquell épich y genial esperit, exilat de per tot arreu, fins del cor de moltissims catalans traydorens, en los Jochs Florals s' hi trova, com sempre, viu y despert y alenant de plé á plé. La llengua hi canta, lo cor hi riu, lo pensament... voleya. Passat, present y esdevenir, trenanthi garlandes, s' hi donan les mans.

Aquell esperit may retut, mes avuy de per tot rebutjat, fins de hont may pensarse poria, allí, en la payral festa, s' hi escau, com ombrà viventa, ab son bell esguart, ab sa dolsa fesomia, ab son cos lluminós y com un sol de cap á peus resplendent y clarejant. Y allí es de tothom applaudit y allí es de tothom admirat y ab llors de victoria aquell esperit allí, sols allí, es coronat.

Si dol es pera un poble que ha sigut una forta nació veure que, á despit y per mal seu, ha deixat d' esserho, llevantli ó malmetentli totes ses institucions nacionals ¡quín goig y quin delit de veure que serva encare fidelment tots sos elements de interna constitució y reconstitució, tot quant, després de Deu y ab lo divinal auxili, la feu avans y podria tornarla á fer esser encare lo que ab profit y glòria fou! ¡Quín goig y quin delit, sí, de veure que, avans y per demunt de tots aquells vitals elements, serva encare la gran patria catalana son épich, genial é inmortal esperit!

Exa, sí, exa es la veritable significació de la joyosa festa dels Jochs Florals: la festa major de Catalunya, puig qu' es la de la nostra renaxensa: la maravellosa festa del esperit catalá.

¡Que Deu guie y enllumini aquest sagrat esperit de patria y salvi aviat á la nostra estimada y desvalguda terra!

TERENCI THÓS Y CODINA.
Mestre en Gay Saber, al 1 de Maig 1887.

Maig de 1891.

FOLLÍA

JOCHS Florals dels meus amors,
Primavera de ma vida:
se m' han mustigat tas flors;
la essència no m' es fugida.

Jochs Florals dels meus amors,
Primavera de ma vida:
lo meu cap sobre tas flors
farà la eterna dormida.

J. RIERA Y BERTRÁN.
Mestre en Gay Saber, als 11 de Maig 1890.

Canet y Abril de 1891.

AB MOTIU DELS JOCHS FLORALS

CADA any quan vé la festa desitjada
de nostres Jochs Florals,
pensant en nostra Pàtria idolatrada
retorna á ma memoria fatigada
un fet dels mes capdals.

Es fet d' antiga historia
qu'á un pobret esguerrat cubí de gloria
y us dich de cert que no hi faltá motiu;
aixís la historia diu:

«Los fills d' Esparta un dia
demanaren á Atenas un capdill
que 'ls portés al combat ab valentia
fentlos sentir despreci á tot perill.

Rihent entre ells digueren los d' Atenas:
—Capdill siga Tirteu

y aixís veurém com sortirán de penas
guiantlos ell qu' es esguerrat d' un peu.

¡Si sols fos esguerrat! (ab mofa deyan)
¡es un pöeta y no 'ns serveix per rès!
Y reyan los d' Atenas ¡oh, com reyan
tot fent d' aquest pretext rahó de pés!

Quan del combat vingué la hora funesta,
Tirteu ab bélich cant feu la senyal
y 'l que primer semblava cant de festa,
va creixe com lo bram del temporal.

Creixia 'l cant de guerra
y un sant amor creixia en tots los cors
y 'l crit de *Pàtria!* trontollá la terra,
no més que del pöeta al noble esfors.

Després de la victoria,
ja de Tirteu Atenas no 's mofä
y 'ls noms d' Esparta y d' ell cuberts de gloria
dirán á tota rassa no envilida:
—Cantant la Pàtria 't tornarás ardida:
lo cant d' avuy es forsa per demà.»

JASCINTO TORRES Y REYATÓ.
Mestre en Gay Saber, als 11 de Maig 1890.

9 Abril 1891.

DIETARI DEL PRINCIPAT

En la seguretat de que ha de plaire á nostres lectors, publicám avuy est número que podém anomenar extraordinari, en celebritat de la poética festa dels Jochs Florals. Agrahidíssims estám als Mestres en Gay Saber que han tingut la dignació, tots, sense faltarhi un, de remétrens las composicions que serán sens dupte ab molt gust assaboridas pels aymadors de la nostra llengua que ho son tots los qui senten un poch d' amor envers la benvolguda terra catalana.

Per tal motiu suprimí avuy algunas de las seccions del nostre setmanari, ja que no sols la falta d' espay, sino també las condicions dels treballs que avuy insertam, y la circumstancia de la diada, reclaman la treva en las habituals tareas periodísticas que donan interès y vida á LA VEU DE CATALUNYA, cada dia més afavorida y honrada ab las simpatías y cooperació dels catalanistas.

Com veurán nostres lectors, avuy estreném un nou paper de millor qualitat, y un tipo de lletra de més cos per los articles editorials, esperant poder anar introduint altras milloras que serán sens dupte del agrado de nostres suscriptors, als quals nos permetrem pregar que 'ns ajuden ab un poch de propaganda, axís com nos honran ab las sevas personals simpatias.

Anit arribá l' insigne regionalista D. Artur Campion, pera pendre part com á Mantenedor qu' es en la festa dels Jochs Florals. Li donem la mes coral y estreta encaixada de benvinguda.

Encara que no aprobam la poca reserva ab que, d' alguns anys á esta part, se diuen anticipadament los noms dels premiats en los Jochs Florals, fentnos echo de lo que han portat varis periódichs, dirém que se suposa ser lo senyor don Jaume Novellas y Molins, l' autor de la poesía premiada ab la *Flor natural*. Dit poeta ha arribat de Madrid, ahont está cursant l' any del Doctorat.

Lo vinent divendres arriaran bona colla d' excursionistas del Club Alpi francés que venen á visitar la illa de Mallorca, d' ahont seguirán las mes bonicas encontradas. De retorn de sa visita passarán per Barcelona y anirán á Montserrat pujant al cim de St. Geroni y visitant lo Monestir de nostra volguda Moreneta. Sabém que alguns socis del Centre excursionista de Catalunya sortirán á rebrels y á acompañarlos tal volta en tan agradable excursió.

Podem anunciar que tenim en preparació algunes obretas de verdader interès, tan de instrucció com recreativas, que vindrán á formar una petita *Biblioteca* que respondrà als fins de propaganda regionalista de LA VEU DE CATALUNYA.

Avuy lo públich disfrutará de la entrada lliure á la Exposició de Bellas Arts, desde la sis del matí á mitj dia.

També se senyalará dia y hora perqué pugan visitarla los nens de las escolas públicas y assils, y los soldats de la guarnició.

Aquesta setmana hem vist en lo Saló Parés quadros dels Srs. Tamburini, Cusachs, Marqués, Cuchy, Schröder y Llanos, mereixent una menció especial, unas tauletas del Sr. Banda, per la facilitat de pinzell é impressió justa del natural que revelan.

La esquadra que hem tingut anclada alguns días en nostre port y que ha cridat gran número de visitants y curiosos, sortí lo passat dimars ab rumbo cap á la Spezzia.

Lo Consell de administració del ferrocarril del Nort, ha acceptat lo conveni de compra ó

fusió ab lo ferrocarril de Almansa á Valencia y Tarragona.

En cambi, lo del ferrocarril de França, que també estava en tractes ab la citada companyia del Nort, á última hora s' ha desdit entregantse traydorament á mans de Mr. Rothschild, que sembla li ha fet millors proposicions.

Lo malestar é inquietut que motivaren las temudas *huelgas* del primer de Maig, han desaparecud per complert. Si no fos per algun ofici repatani que conserva encare la ilusió de las vuyt horas, ningú 's recordaría de semblant cosa. Pot dirse, donchs, què lo treball s' ha normalisat per tot, y que las autoritats ja no temen res, puix las forsas que s' havíen concentrat en alguns punts fabrils de Catalunya, han tornat totes aquesta setmana á sos respectius destins.

Per notícias que s' han rebut de tot Catalunya donant compte de las eleccions municipals, aquestas s' han verificat sense escàndols fressas ni desordes ulteriors. Com es natural, los candidats conservadors han surat per tot, pero la coalició republicana 'ls ha fet bon xich la traveta, trayentne victoriosos de las urnas una bona colla dels seus. No obstant, fins suposant que l' número de votants siga veritat, comparat ab lo de electors, demostra que la indiferencia y retrahiment del cos electoral, aumenta á cada nou assaig de sufragi universal.

Lo poble apren cada dia á ser menos *polítich*.

En Tortosa ha comensat lo pas del bestiar de llana que procedent de las pasturas de Catalunya torna á Aragó. Infinitat de caps de bestiar han passat aquets dias, entorpint lo tranzit per alguns carrers d' aquella ciutat.

Lo bestiar se veu que ha trobat bonas pasturas, porque's presenta gras y té aspecte molt sanitós.

Una comissió especial del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, ha passat á Tarrassa per posarse d' acort ab la Subdelegació allí establesta, y senyalar definitivament los locals d' exposició, concurs y camps d' esperiencia necessaris per la Reunió Agrícola que ha de celebrarse en aquella ciutat lo dia 5 de Juliol pròxim. Dita comissió quedá molt satisfeta de la acullida que se li feu per part de la referida Subdelegació, axí com per la de las Societats y Cassinos, quals salons oferiren ab gust pera 'ls diversos actes de la Reunió mencionada.

L' Ajuntament ha deixat correr per ara 'l projecte d' espalhar la Rambla del Mitg, obrinhi 'l pas, objecte, en son dia de tantas protestas.

Demá celebra com tots los anys la parroquia de Vilanova de la Roca, lo tradicional Aplech de Santa Quiteria; hi haurá Missa solemne exe-

cutada per l' orquesta «dels Agustins» de Granollers, y processó per la tarde, portant la reliquia insignia de dita Santa que 's venera en la expresa parroquia. Dit Aplech es un dels més populars de la comarca del Vallès.

La comissió nombrada per la Diputació provincial pera emetre dictámen sobre las peticions elevadas á dit cos pera que 's creés en aquesta ciutat una càtedra de Dret civil catalá, ha designat una ponencia que la forman: don Francisco Benet y Colom, don Bartomeu Bosch y don Magí Sandiumenje, conservadors; don Joseph Torrent, fusionista, y don Fermí Villamil, republicà.

De la Revista *El Ateneo*, de Igualada; «Hem visitat las obras del ferro-carril d' aquesta ciutat á Martorell, podent, sense por d' equivocarnos, asegurar que, si continuan los treballs ab la activitat de ara, abans de la próxima festa major, quedarán del tot acabats los treballs d' explanació.»

Nostre amich don Pau Font y de Rubinat, president del Consell Regionalista de Reus, ha tingut la desgracia de perdre á una preciosa nena, filla única que Nostre Senyor se n' hi ha duxit al cel. L' accompanyém en son dolor.

Elegantment imprés en paper verjurat y en un fascicle de 24 planas, hem rebut lo segon número de *La Semana Artística*, que publica 'l distingit escriptor don Sebastiá Trullol y Plana.

A últims de la setmana passada á las cinc de la tarde, caygué á Capellades y sa comarca una pluja torrencial que ocasioná l' enderrocament d' una cova á uns 300 metres de la Pobla de Claramunt, quedant sepultats un vell de 70 anys, son fill de 41 y sa neta de 5. Los vehins auxiliaron lo salvament dels infelisos y únicament conseguiren salvar al ayi. Lo fill y la neta foren extrets cadávres.

La Voz del Pirineo, de Puigcerdá, consigna, ab lo natural entussiasme, que en las carreras celebradas darrerament en l' Hipódromo de Madrid, guanyá 'l primer premi, vencent á rivals procedents de las corts de Villamejor y Fernan-Núñez, la euga *Fadrineta*, propietat de don Higinio de Rivera, y producte de la cría que aquest senyor te establerta en la comarca cerdana.

En la matinada del dia 9 del corrent caygué una abundant nevada en la Cerdanya; mes lo sol s' encarregá de fóndrela, convertintla en una magnífica hassahonada per aquellas fertils terres, que prometen enguany bonas cullitas.